

PAUL AUSTER

Baumgartner

labutxaca

Paul Auster

Baumgartner

Traducció d'Ernest Riera

Edicions 62

Barcelona

Títol original: *Baumgartner*

© Paul Auster c/o Schavelzon Graham Agencia Literaria

© de la traducció: Maria Dolors Ventós Navés, 1995

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Institució
de les Lletres
Catalanes

La primera edició d'aquesta obra es va publicar
a Edicions 62 el març del 2024

Primera edició en aquest segell: setembre del 2025

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a., labutxaca

Fotocomposició: Grup62

DIPÒSIT LEGAL: B. 12.380-2025

ISBN: 979-13-87802-08-0

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor. La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries.

En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement. A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Queden expressament prohibits l'ús o la reproducció d'aquest llibre o de qualsevol de les seves parts amb el propòsit d'entrenar o alimentar sistemes o tecnologies d'intel·ligència artificial.

En Baumgartner és al seu escriptori del pis de dalt, a l'habitació que a vegades anomena el seu estudi, el seu *cogitorium*, o el seu cau. Amb la ploma a la mà, és a mig camí d'acabar una frase del tercer capítol de la seva monografia sobre els pseudònims de Kierkegaard quan se li acut que el llibre que necessita citar per tal d'acabar la frase és a baix, a la sala d'estar, on el va deixar ahir a la nit abans d'anar-se'n al llit. Mentre baixa les escales per agafar el llibre, també recorda que va prometre trucar a la seva germana aquest matí, a les deu en punt, i com que ja són gairebé les deu, decideix que anirà a la cuina i farà la trucada abans d'agafar el llibre de la sala d'estar. Quan entra a la cuina, però, s'atura en sec per una olor aspra, irritant. S'adona que alguna cosa es crema, i mentre enfila cap als fogons, veu que un dels cremadors està encès i que una flama baixa i

persistent s'està menjant el cul del pot d'alumini que ha fet servir fa tres hores per preparar-se els dos ous passats per aigua que ha esmorzat. Apaga el foc, i llavors, sense pensar-s'hi dues vegades, és a dir, sense arreplegar ni un agafador ni un eixugamà, treu el pot destruït dels fogons i es crema la mà. En Baumgartner crida de dolor. Una fracció de segon després deixa anar el pot, que cau a terra amb un dring abrupte i estrepitós, i llavors, mentre encara xiscla de dolor, corre cap a la pica, obre l'aixeta d'aigua freda, posa la mà a sota del raig, i l'hi manté tres o quatre minuts mentre l'aigua fresca li banya la pell.

Amb l'esperança d'haver evitat butllofes potencials als dits i al palmell, en Baumgartner s'eixuga amb compte la mà amb un drap, fa un moment de pausa per flexionar els dits, es palpa la mà un parell de cops més amb l'eixugamà, i llavors es pregunta què fa a la cuina. Abans no recorda que se suposa que ha de trucar a la seva germana, sona el telèfon. Aixeca l'auricular i mormola un hola cautelós. Deu ser la seva germana, pensa, quan a la fi recorda per què és aquí, i ara que passen deu minuts de les deu i ell encara no li ha trucat, està convençut que la Naomi deu ser la persona a l'altra banda de la línia, la seva germana petita rampelluda, que sens dubte començarà la conversa renyant-lo per haver-se *tor-*

nat a descuidar, com sempre, de trucar-li, però un cop la persona a l'altra banda comença a parlar, resulta que no és la Naomi sinó un home, un home desconegut amb una veu que no li és familiar, quequejant una mena de disculpa pel fet d'arribar tard. Tard per a què?, pregunta en Baumgartner. Per fer la lectura del comptador, diu l'home. Se suposava que havia d'haver passat a les nou, se'n recorda? No, en Baumgartner no se'n recorda, no té constància que li hagi passat pel cap ni un sol moment en els últims dies o setmanes que el lector de comptadors de l'empresa de la llum havia quedat de presentar-se a les nou, i per tant diu a l'home que no pateixi, que té previst de ser a casa tot el matí i tota la tarda, però l'home de l'empresa elèctrica, que per la veu sembla jove i sense experiència i amb ganes de quedar bé, insisteix a explicar-li que ara mateix no té temps d'explicar-li per què no s'ha presentat a l'hora, però que hi havia *una bona raó* que ho justificava, una raó *fora del seu control*, i que vindrà tan aviat com pugui. Molt bé, diu en Baumgartner, ens veiem llavors. Penja i es mira la mà dreta, que li comença a bategar per la cremada, però quan s'examina el palmell i els dits no veu cap senyal de butllofes ni de pell escamada, només una vermellor general. No està malament, pensa, això ho puc suportar, i llavors, dirigint-se a ell mateix en

segona persona, pensa: Coi d'ase, mira que has tingut sort.

Se li acut que hauria de trucar a la Naomi ara, immediatament, *com a mesura preventiva*, però justament quan aixeca l'auricular per marcar el seu número, sona el timbre. Dels pulmons d'en Baumgartner en surt un sospir prolongat. Amb el to de marcatge bronzint encara a la mà, penja l'auricular i enfila cap a la part de davant de la casa; clava un cop de peu al pot recremat, mentre rondina i surt de la cuina.

L'humor li millora quan obre la porta i veu que és la dona d'UPS, la Molly, una visitant freqüent que amb el temps ha adquirit l'estatus de... de què? No ben bé d'amiga, exactament, però més que de coneguda a hores d'ara, ja que truca a la porta dues o tres vegades a la setmana des de fa cinc anys, i la veritat és que en Baumgartner, solitari, a qui se li va morir la dona fa gairebé una dècada, està mig enamorat en secret d'aquesta dona apersonada d'uns trenta-cinc anys, de la qual ni tan sols no sap el cognom, perquè encara que la Molly és negra i la seva dona no ho era, té alguna cosa als ulls que li fa pensar en la seva difunta Anna sempre que se la mira. Li passa sempre, però li costa molt de dir què és precisament el que li passa. Hi percep una sensació d'alerta, potser, tot i que és força més que

això, o potser alguna cosa que es podria descriure com a *vigilància radiant*, o si no és ben bé això, simplement el poder d'una *autoconsciència il·luminada*, una vivacitat humana en tota la seva esplendor vibratòria que emana de dintre cap enfora en una dansa complexa i interconnectada de sentiment i pensament... alguna cosa similar a això, potser, si és que una cosa com aquesta té cap sentit, però tant és com se'n digui, d'allò que tenia l'Anna; la Molly també ho té. Per aquesta raó, en Baumgartner ha agafat el costum de demanar llibres que no necessita i que mai no obrirà i que acabaran com a donació a la biblioteca pública local, amb l'únic objectiu de passar un minut o dos en companyia de la Molly cada cop que ella truca al timbre per lliurar un d'aquests llibres.

Bon dia, professor, diu ella, mentre li dedica el seu somriure il·luminat com si fos una benedicció. Un altre llibre per a vostè.

Gràcies, Molly, diu en Baumgartner, i li torna el somriure mentre ella li allarga el paquet prim i marró. Com va, el dia?

Encara és aviat, no es pot dir del cert, però de moment les coses miren més cap amunt que cap avall. És difícil estar trista quan fa un matí tan maco com aquest.

El primer bon dia de primavera... el millor dia

de l'any. S'ha de gaudir mentre puguem, Molly. No se sap mai què pot passar després.

És ben veritat, respon la Molly. Deixa anar una rialla curta, còmplice, i llavors, abans que ell no pugui pensar alguna resposta intel·ligent i divertida que prolongui la conversa, ella ja li fa adeu amb la mà i torna cap a la seva furgoneta.

Aquesta és una altra de les moltes coses que li agraden de la Molly, a en Baumgartner. Sempre li riu els comentaris suats, fins i tot els més pobres, els de jutjat de guàrdia.

Se'n torna cap a la cuina i diposita el paquet sense desembolicar al capdamunt de la pila d'altres paquets de llibres sense desembolicar, entaforats en un racó de la cuina prop de la taula. La torre s'ha fet tan alta, últimament, que és com si un parell més d'aquells rectangles de color marró pàl·lid poguessin fer-la esfondrar. En Baumgartner pren nota mentalment d'alliberar els llibres dels embolcalls de cartró en algun altre moment del dia i transferir els volums nus a la menys plena de les diverses caixes de cartró que s'esperen al porxo del darrere amb altres llibres descartats, per fer-ne donació a la biblioteca pública. Sí, sí, es diu en Baumgartner, ja ho sé que vaig prometre de fer-ho l'última vegada que va venir la Molly, i la vegada anterior també, però aquesta vegada ho dic de debò.

Es mira el rellotge i veu que és un quart d'onze. Comença a ser tard, pensa, però potser no prou per trucar a la Naomi com a mesura preventiva abans que li comenci a caure a sobre un ruixat d'insults grollers. Allarga la mà per agafar el telèfon, però justament quan està a punt de despenjar-lo, aquell dimoniet blanc torna a sonar. Un cop més, dona per fet que és la seva germana, i un cop més s'equivoca.

Una veu prima, tremolosa, respon el seu hola remugat amb una pregunta amb prou feines audible: *Senyor Baumgartner?* Les paraules les pronuncia algú tan jove i tan clarament neguitós que en Baumgartner se sent inundat per l'alarma, com si tots els òrgans del seu cos treballessin de sobte al doble de la velocitat normal. Quan pregunta qui és, la veu diu *la Rosita*, i tot d'una sap que li deu haver passat alguna cosa a la senyora Flores, la dona que va venir per primera vegada a netejar la casa uns quants dies després del funeral de l'Anna i que des de llavors ve dos cops per setmana per fregar els terres i passar l'aspiradora a les catifes i tenir cura de la bugada i encarregar-se de moltes altres tasques domèstiques que han evitat que ell visqués en un estat de penúria i desgavell aquells últims nou anys i mig; la senyora Flores, bona persona i ferma i bàsicament silenciosa, molt reservada, amb el seu ma-

rit que treballa a la construcció i tres criatures, els dos vailets més grans i la més petita, la Rosita, una nena de dotze anys molt prima amb uns ulls marrons magnífics, que venia cada nit de Halloween a buscar la seva bosseta de lllaminadures.

Què passa, Rosita?, pregunta en Baumgartner. Li ha passat alguna cosa a la teva mare?

No, diu la Rosita, a la meva mare no. Al meu pare.

En Baumgartner espera uns moments, mentre les llàgrimes acumulades de la nena s'esbraven en un accés de plors, curt i reprimit; com que la petita es baralla per fer el cor fort i no es permet de deixar-se anar del tot, respira en una sèrie de sanglots intermitents i de tremolors. En Baumgartner entén que, com que la senyora Flores estava previst que vingués a la casa aquesta tarda, i com que són les vacances de Setmana Santa i la seva filla no és a escola, ha donat instruccions a la Rosita perquè truqui al senyor Baumgartner per informar-lo de l'emergència mentre ella surt a enfrontar-se amb el que li hagi passat al seu marit.

Un cop els sanglots i les llàgrimes empassades s'han apaivagat una mica, en Baumgartner continua preguntant. Ajuntant les peces de la narrativa fragmentada de la noia, que explica el que li ha dit la seva mare, que també ho ha sentit d'una tercera

persona, entén que el senyor Flores estava fent unes reformes en una cuina aquest matí, i que mentre era al soterrani del client tallant unes fustes amb la serra circular, una operació que ha realitzat centenars, si no milers de vegades, d'alguna manera se les ha manegat per tallar-se dos dits de la mà dreta.

En Baumgartner veu els dos dits tallats que cauen a terra sobre una pila de serradures. Veu rajar la sang dels monyons nus, sense pell. Sent el crit del senyor Flores.

A la fi li diu: No pateixis, Rosita. Ja ho sé que sembla molt gros, però els metges ho poden arreglar. Poden tornar a posar els dits del teu pare a la mà, i quan vagis a escola el curs que ve, a la tardor, ell tornarà a estar perfectament.

De debò?

Sí, de debò. T'ho prometo.

Com que la nena és sola a casa, i com que ha estat reclosa i petrificada en un pur estat de pànic des que la mare se n'ha anat cap a l'hospital, en Baumgartner continua parlant amb ella deu minuts més. En un moment, cap al final de la conversa, aconsegueix extreure a la nena alguna cosa semblant a una rialla, i quan a la fi pengen, aquesta minúscula temptativa de rialla és el que li queda al cap, perquè està pràcticament segur que allò serà la

cosa més important que haurà aconseguit de fer en tot el dia.

Tot i això, en Baumgartner està trasbalsat. Agafa una cadira i s'asseu, fixa els ulls en l'anell negre de la rodella que ha deixat una tassa de cafè a la taula mentre repassa mentalment l'escena. Angel Flores, un fuster veterà de quaranta-vuit anys, en l'acte de fer una cosa que ha fet repetidament i amb èxit durant el transcurs de tota la seva carrera professional, tot d'una i sense raó aparent, l'espifia, i a causa d'un sol moment d'inatenció pateix una ferida greu. Per què? Què ha fet que perdés la concentració i desviés l'atenció de la tasca que tenia entre mans, una tasca simple si estàs concentrat però perillosa si no ho estàs? Potser un dels seus col·legues de feina l'havia distret perquè havia baixat les escales just en aquell moment? Potser un pensament perdut li havia passat inadvertidament pel cap? Li havia aterrat una mosca al nas? Havia sentit una punxada sobtada de dolor a l'estómac? Havia begut massa ahir a la nit o s'havia barallat amb la seva dona abans d'anar-se'n de casa o... Tot d'una se li acut que potser el senyor Flores es tallava els dits en el precís moment que ell, en Baumgartner, es cremava la mà amb el pot. Cadascun d'ells era el causant de la seva pròpia desgràcia, encara que la desgràcia de l'un era molt

més greu que la de l'altre, però tot i això, en cada cas...

Sona el timbre, que interromp el corrent dels pensaments erràtics d'en Baumgartner. Coi, diu, mentre s'aixeca a poc a poc de la cadira i arrossega els peus cap a la banda del davant de la casa. Avui no deixen ni que un home pugui pensar una mica.

Quan en Baumgartner obre la porta del carrer, es topa amb la cara del lector de comptadors, un noi alt i forçut entre vint-i-molts i trenta-pocs, vestit amb la camisa blava oficial de l'empresa de llum, amb un logo de PSE&G brodat a la butxaca esquerra i, just a sota, escrit amb fil groc vívid, el seu nom: Ed. Pel que en pot percebre en Baumgartner, l'expressió als ulls de l'Ed és alhora esperançada i neguitosa. Una combinació estranya, pensa, i quan l'Ed li ofereix un somriure vacil·lant com a salutació, l'efecte és encara més confús: com si el lector de comptadors mig esperés que li tanquessin la porta als nassos. Per apaivagar l'ansietat de l'home, en Baumgartner el convida a entrar a casa.

Gràcies, senyor Boom Garden, diu l'home, mentre traspassa el portal. L'hi agraeixo.

Més enriolat que irritat per la mutilació del seu nom, en Baumgartner diu: Per què no ens diem pel nom de pila? Jo ja sé el teu: Ed... per què no deixes estar tot això de senyor i em dius Sy?

Sigh?, diu l'Ed. Quina mena de nom és aquest?¹

No és pas el *sigh* que es fa per sospirar... és només Sy, S-Y. És un diminutiu de Seymour, el nom ridícul que em van posar els meus pares quan vaig néixer. Sy no és cap gran cosa, ja ho reconec, però com a mínim és millor que Seymour.

Vostè també, eh?, diu el lector de comptadors.

Jo també, què?, diu en Baumgartner.

També ha de suportar un nom que no li agrada.

Què té de dolent, Ed?

No res. És el cognom, el que m'emprenya.

Ah? I com et dius?

Papadopoulos.

No té res de dolent. És un bon nom grec.

Per a algú que visqui a Grècia, potser sí. Però a Amèrica fa riure la gent. Els altres nanos es reien de mi quan anava a escola, i quan jugava a beisbol i feia de llançador fa uns quants anys, tots els espectadors reien quan anunciaven el meu nom per l'altaveu. Fa que agafis un dallonses. Un complex.

Si tant et molesta, per què no te'l canvies?

No puc. Al meu pare se li trencaria el cor.

En Baumgartner es comença a avorrir. Si no posa fi a aquestes irrellevàncies i divagacions, l'Ed Papadopoulos aviat li començarà a explicar la histò-

1. *Sigh*, en anglès: sospir. (*Nota del t.*)

ria sencera de la vida del seu pare o recordarà la seva carrera plena d'alts i baixos en les lligues menors de beisbol, i per tant en Sy, diminutiu de Seymour, canvia abruptament de tema i pregunta a l'Ed si li agradaria donar un cop d'ull al comptador, que és al soterrani. Llavors és quan s'assabenta que aquell és el primer dia del noi a la feina, i que el comptador de baix al soterrani serà el primer que llegeix com a empleat de ple dret de la Public Service Electric & Gas Company, cosa que explica per què no s'ha presentat a l'hora convinguda... no pas per culpa seva, és clar, sinó perquè una colla de lectors de comptadors veterans li havien fet una broma aquell matí —el seu primer matí a la feina!— i li havien buidat el dipòsit de la furgoneta, només li havien deixat prou combustible per fer mil vuit-cents metres, i això va fer que la furgoneta se li calés en un carrer molt transitat en plena hora punta, i això havia provocat aquell retard tan vergonyós. Li sap greu, diu, molt i molt de greu haver-lo hagut de molestar. Si hagués tingut prou seny per comprovar l'indicador del dipòsit abans de començar a fer la seva ronda, hauria arribat a temps, però aquell coi d'imbècils bromistes li havien hagut de gastar una broma, només perquè era el nou, i de ben segur que el seu supervisor li fotrà una bona esbroncada per culpa d'això. Una altra cagada com aquella, i el

posarien en període de prova. Dues més, i segurament el fotrien al carrer.

A aquelles altures, en Baumgartner està a punt de xisclar. D'on ha sortit aquest individu musculós que no calla ni a sota l'aigua, es pregunta, i de quina manera es deu poder aturar aquest raig inesgotable de paraules? I malgrat tot, a despit de la seva irritació creixent, no pot evitar sentir una mica de simpatia per aquell talòs amb bones intencions, i en comptes d'esbravar-se els pulmons i deixar anar un bramul estentori, en Baumgartner emet un sospir suau, gairebé inaudible, i comença a caminar cap a la porta que duu al soterrani.

És aquí baix, diu, a la paret del darrere, cap a l'esquerra, però quan prem l'interruptor per engegar el llum del soterrani, el soterrani continua a les fosques. Coi, diu en Baumgartner, que s'esforça per no perdre el control de la mateixa manera que la Rosita s'havia esforçat per no plorar quan havien parlat abans; es deu haver fos la bombeta.

No passa res, diu l'Ed. Tinc una llanterna. Equipament estàndard, eh?

Que bé. Segur que el sabràs trobar.

Potser sí, potser no, diu el lector de comptadors novell. No li faria res baixar per ensenyar-me on és, oi que no? Només aquesta vegada, per no fer-li perdre més temps del compte.